

Michał Kacprzyk¹
michal.kacprzyk1@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8399-807X
Uniwersytet Kard. Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

Reforma struktur Kongregacji Ewangelizacji Narodów według papieża Franciszka

Reform of the Structures of the Congregation for the
Evangelization of Peoples According to Pope Francis

Cytowanie: Kacprzyk M., 2023, Reforma struktur Kongregacji Ewangelizacji Narodów według papieża Franciszka, Nurt SVD, t. 153, nr 1, s. 124-131.

Streszczenie

Rok 2022 to rocznica 400-lecia istnienia takiej komórki Kurii Rzymskiej, jaką jest Dykasteria Ewangelizacji Narodów. Koordynując bowiem działalność misyjną Kościoła na całym świecie, swą szczególną troską otacza młode wspólnoty eklesjalne tworzące kościoły partykularne na terytoriach misyjnych. Dokonując kolejnych reform, czy to całej Kurii Rzymskiej, czy to poszczególnych jej dykasterii, kolejni papieże podkreślali znaczenie tejże komórki w dziele misyjnym. Szczególnie dostrzec to można było podczas pontyfikatów Pawła VI czy Jana Pawła II, co zaowocowało reorganizacją struktur Kongregacji *Propaganda Fide*, a także całościową reformą Kurii na podstawie konstytucji apostolskiej *Pastor bonus*. Również i ojciec święty Franciszek, pragnąc dostosować pracę Kurii do czasów obecnych dokonał pewnych całościowych zmian, które dotknęły także Kongregację Ewangelizacji Narodów, zwaną odtąd Dykasterią Ewangelizacji Narodów.

¹Ks. Michał Kacprzyk (ur. 1991), kapłan diecezji kieleckiej, magister teologii (KUL, 2018), absolwent Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach, student misjologii oraz prawa kanonicznego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, sekretarz krajowy Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary oraz Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła (2021-2022), należy do Stowarzyszenia Misjologów Polskich. Obszar zainteresowań: prawo kanoniczne, prawo partykularne, aplikacja kościelnego prawa powszechnego na terenach misyjnych.

Słowa kluczowe: misyjna działalność Kościoła, nowa ewangelizacja, Kuria Rzymska, Dykasteria Ewangelizacji Narodów, misje *ad gentes*.

Abstract

The year 2022 marks the 400th anniversary of such a unit of the Roman Curia as the Dicastery for the Evangelisation of Peoples. The Dicastery coordinates the Church's missionary activity throughout the world and it is particularly concerned with the young ecclesial communities that form the particular churches in mission territories. In the course of successive reforms of either the Roman Curia or its individual dicasteries, next popes underlined the importance of this unit in missionary work. This was particularly evident during the pontificates of Paul VI and John Paul II, which resulted in the reorganisation of the structures of the Congregation for *Propaganda Fide*, as well as the overall reform of the Curia on the basis of the apostolic constitution *Pastor Bonus*. Also, Pope Francis wishing to adapt the work of the Curia to the present times made some comprehensive changes that also affected the Congregation for the Evangelization of Peoples, henceforth known as the Dicastery for the Evangelization of Peoples.

Keywords: Church missionary activity, new evangelisation, Roman Curia, Dicastery for the Evangelisation of Peoples, missions *ad gentes*.

Wstęp

Misyjna działalność Kościoła rozciągająca się aż po krańce świata, by była w należyty sposób prowadzona wymaga odpowiedniej koordynacji i organizacji. Nieocenioną rolę w tymże dziele spełnia Dykasteria Ewangelizacji Narodów, która mimo upływu lat oraz wzrostu misyjnej świadomości wśród Ludu Bożego, nadal ma bardzo dużo zadań do realizacji. Nadmienić należy, iż dla wszystkich zaangażowanych w misyjną działalność Kościoła, rok 2022 jest niewątpliwie bardzo ważny, choćby dlatego, iż właśnie w tym roku jubileusz 400 lat istnienia przeżywa Kongregacja Ewangelizacji Narodów, zwana wcześniej Kongregacją Rozkrzewiania Wiary. Tym bardziej warto pochylić się nie tylko nad kwestią jej powstania, ale i struktur, jakie stanowi, czy jak funkcjonuje, ponieważ dnia 19 marca tegoż roku, papież Franciszek konstytucją apostolską *Praedicate Evangelium* dokonuje reformy Kurii Rzymskiej, pierwszej tak gruntownej od czasu pontyfikatu papieża Jana Pawła II.

1. Struktura Kongregacji Ewangelizacji przed reformą papieża Franciszka

Kongregacja Ewangelizacji Narodów jest niewątpliwie jednym z najważniejszych organów Kurii Rzymskiej. Powstała w roku 1622 z inicjatywy papieża Grzegorza XV, który konstytucją apostolską *Inscrutabili Divinae Providentiae* z dnia 22 czerwca, powołał ją do istnienia, ustanawiając przy tym jej kompetencje (Jabłoński, 2011, s. 32). Przez wieki kolejni Następcy św. Piotra nadawali jej pracom odpowiedni tor, co wyrażało się choćby w licznych dokumentach precyzujących i określających ich zadania (Paweł VI, 1967, s. 882-928)². Pochylając się nad tą częścią Kurii Rzymskiej, należy podkreślić, iż odpowiada ona za działalność misyjną Kościoła na całym świecie, czyniąc to poprzez wyznaczanie terytoriów misyjnych, wspieranie młodych i biednych wspólnot kościelnych oraz przez mianowanie ordynariuszy na podlegających jej terenach (Jan Paweł II, 1988, s. 881-883).

Kongregacja Ewangelizacji Narodów (wcześniej Kongregacja Rozkrzewiania Wiary), jako część Kurii Rzymskiej, posiada pewne struktury, wiążące się nieodzownie z realizacją jej zadań. Nade wszystko Kongregacja ta uświadamia nam, iż naczelnym zadaniem Kościoła katolickiego jest ewangelizacja świata, a to zaś dokonuje się w wymiarze powszechnym we współpracy Biskupa Rzymskiego, Kongregacji Ewangelizacji Narodów i innych jednostek Kurii Rzymskiej oraz kościołów partykularnych (Kasprzak, 1999, s. 125-161).

Pochylając się nad strukturą tego ważnego elementu Kurii Rzymskiej, należy zauważyć, iż na jej czele stoi Kardynał Prefekt, mający do pomocy Sekretarza oraz Podsekretarza (Paweł VI, 1967, s. 915), a także Sekretarza Pomocniczego, będącego Przewodniczącym Rady Wyższej Papieskich Dziel Misyjnych. Obecnie Prefektem Kongregacji jest kardynał Luis Antonio Gokim Tagle, Sekretarzem Kongregacji jest arcybiskup Protase Rugambwa, Sekretarzem Pomocniczym jest arcybiskup Giovanni Pietro Dal Toso, zaś Podsekretarzem Kongregacji ojciec Ryszard Szmydki OMI (*Struttura...*, 2022).

Jako tak ważny i odpowiedzialny organ Kongregacja otacza opieką wspólnoty eklezjalne na terytoriach misyjnych, lecz także w jej ²Przykładem modelowania tego typu jest choćby konstytucja apostolska papieża Pawła VI *Regimini Ecclesiae Universae*, w której to ojciec święty nadaje Kongregacji Rozkrzewiania Wiary nazwę Kongregacji Ewangelizacji Narodów, czyli Rozkrzewiania Wiary.

kompetencji leży troska nad Muzeum Misyjnym Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, a także nad Archiwum historycznym tejże Kongregacji. Warto podkreślić, że pod egidą Kongregacji Ewangelizacji Narodów swą misyjną działalność prowadzą Papieskie Dzieła Misyjne (*Congregazione per l'evangelizzazione...*, 2022). Na czele Rady Wyższej Papieskich Dzieł Misyjnych stoi przywołany już w naszej pracy arcybiskup Giovanni Pietro Dal Toso, który dla jak najlepszej organizacji pracy misyjnej jest wspierany przez Sekretarzy Generalnych poszczególnych Dzieł Misyjnych. Sekretarzem generalnym Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary jest ojciec Tadeusz Nowak OMI (*Segretario generale Tadeus...*, 2022), Sekretarzem generalnym Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła jest ojciec Guy Bognon PSS (*Segretario generale Guy...*, 2022), Sekretarzem generalnym Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci jest siostra Roberta Tremarelli AMSS (*Segretario generale Roberta...*, 2022), zaś Sekretarzem Generalnym Papieskiej Unii Misyjnej jest ojciec Dinh Anh Nhue Nguyen OFM Conv (*Segretario generale Dinh...*, 2022). Zadania administracyjne podejmuje również ks. Carlo Soldateschi (*Responsabile dell'amministrazione...*, 2022).

Ponadto należy zauważyć, iż Kongregacji Ewangelizacji Narodów podlegają takie instytucje kultury i współpracy misyjnej jak: Papieski Uniwersytet Urbaniński, Papieskie Kolegium Urbana, Międzynarodowe Papieskie Kolegium Misyjne św. Pawła Apostoła, Między-narodowe Papieskie Kolegium Misyjne św. Piotra Apostoła, Kolegium Misyjne „Mater Ecclesiae”, Foyer Pawła VI, Międzynarodowe Centrum Animacji Misyjnej oraz Międzynarodowa Agencja Fides (Zarębczan, 2004, s. 77-78).

Po przedstawieniu zarysu powstania Kongregacji oraz prezentacji jej zadań i dotychczasowych struktur, które zostały ukształtowane przez stanowiska kolejnych Następców Piotra, zauważyliśmy, jak szerokie spektrum działań obejmuje praca tej komórki Kurii Rzymskiej. Reforma, którą podejmuje papież Franciszek w pewien sposób rzuca nowe światło i nadaje nowy pęd pracom nie tylko tejże Kongregacji, lecz całej Kurii Rzymskiej.

2. Kongregacja Ewangelizacji Narodów po reformie papieża Franciszka

Przedstawione do tej pory informacje, ukazały nam sposób funkcjonowania Kongregacji Ewangelizacji Narodów do dnia 5 czerwca bieżą-

cego roku. Dzień ten jest bardzo ważny nie tylko dla tej kongregacji, lecz dla całej Kurii Rzymskiej, ponieważ właśnie wtedy wchodzi w życie przepisy zawarte w konstytucji apostolskiej *Praedicate Evangelium*. Ojciec święty Franciszek, pragnąc dokonać reformy Kurii Rzymskiej, dnia 19 marca wydał dokument, mający zreorganizować dotychczasowe struktury tego jakże ważnego organu wspomagającego papieża w posłudze Następcy Piotra.

Papież już w pierwszych słowach dokumentu wskazuje, co stanowi priorytet misji Kościoła. Tym jest właśnie głoszenie słowa Bożego, zarówno poprzez przepowiadanie, jak przez czyny i posługę miłosierdzia. Mówi przy tym o potrzebie misyjnego nawrócenia, co z kolei wiąże się z rozbudzeniem w swoim sercu świadomości, iż każdy z nas żyjąc Ewangelią na co dzień ukazuje swoim życiem prawdę o Chrystusie innym ludziom. W tym kontekście właśnie, jak pisze papież, pojawia się na horyzoncie jego piotrowej posługi reforma Kurii Rzymskiej, która to ma za zadanie zharmonizowanie posługi Kurii Rzymskiej z drogą ewangelizacji (*Constituzione apostolica Predicate...*, 2022).

Pragnąc podjąć tę właśnie reformę Ojciec święty po raz kolejny w swoim pontyfikacie przypomina całemu Kościołowi, iż ewangelizatorami w tej wspólnocie nie są tylko papież, biskupi, czy ci, którzy otrzymali święcenia, lecz każdy z nas na mocy chrztu jest uczniem-misjonarzem. Sama zaś reforma będzie o tyle możliwa, o ile podejmiemy życie duchowością soborową, ukazującą bezinteresowną miłość Boga ku nam. Ponadto papież podkreśla, że jego starania nie są „reformą dla reformy”, lecz swego rodzaju środkiem do dawania świadectwa prawdziwie chrześcijańskiego, które ma umacniać i skutecznie wspierać dzieło ewangelizacji (*Constituzione apostolica Predicate...*, 2022).

Określając zasady i kryteria posługi Kurii, Ojciec święty wyjaśnia, że ma ona wspomagać papieża w jego urzędzie pasterskim, przy czym podkreśla, iż ma przy tym wspomagać również biskupów całego świata i wszystkie kościoły partykularne. Odznaczając się swego rodzaju duchowością, która nacechowana jest zdolnością do tworzenia wspólnoty, ma ona za zadanie, w duchu uczciwości i z pełnym profesjonalizmem, współpracę tak między dykasteriami, jak i wewnątrz nich (*Constituzione apostolica Predicate...*, 2022).

Podejmując zadanie reformy Kongregacji Ewangelizacji Narodów, będącej przecież częścią Kurii Rzymskiej, papież w konstytucji apostolskiej *Praedicate Evangelium* poświęca zmianom

tej części Kurii artykuły od 53 do 68 teje konstytucji. Zarządza, iż jej dotychczasowa nazwa ulega zmianie i z momentem wejścia w życie przepisów trzeba zauważyć, że dokument nosić będzie nazwę Dykasterii ds. Ewangelizacji. Składać się ona będzie z dwóch sekcji, z których jedna zajmować się będzie podstawowymi zagadnieniami związanymi z ewangelizacją na całym świecie, natomiast druga skupi się na pierwszej ewangelizacji oraz na sytuacji młodych Kościołów partykularnych. Należy zauważyć, iż Dykasterią kierować będzie sam papież, a nie jak dotychczas Kardynał Prefekt (*Constituzione apostolica Predicate...*, 2022).

Podjmując refleksję dotyczącą zmian w zakresie sekcji związanej z podstawowymi zagadnieniami ewangelizacji na świecie, Ojciec święty wskazuje, że jej zadaniem jest gromadzenie ewangelizacyjnych doświadczeń, dzielenie się nimi, opracowywanie metod i środków ewangelizacji skutecznych w dzisiejszym świecie oraz zwracanie szczególnej uwagi na pobożność ludową, również poprzez erygowanie sanktuariów międzynarodowych. Ponadto mówiąc o wyzwaniach kulturowych, społecznych czy politycznych, nowo powstała sekcja ma promować ewangelizację, badać i propagować wkład Ewangelii w spotkanie z kulturami, wspomagać biskupów diecezjalnych i całą hierarchię w dziele głoszenia słowa Bożego. Jest ona także odpowiedzialna za dzieło katechizacji które to winno być prowadzone należycie i zawsze w pełnej zgodności z Magisterium Kościoła. Przy tej okazji papież przypomina, że każdy ochrzczony jest uczniem-misjonarzem, zatem sekcja ta ma również za zadanie pobudzania do misyjnej świadomości i odpowiedzialności za dzieło misyjne, co realizować się może przez modlitwę i czyny codziennego chrześcijańskiego postępowania. Dodaje także, iż szczególne miejsce zajmuje tu głoszenie Bożego miłosierdzia, co wiąże się z wspieraniem i promocją działań Misjonarzy Miłosierdzia (*Constituzione apostolica Predicate...*, 2022).

Druga z sekcji tworzących omawianą przez nas Dykasterię, dotyczy pierwszej ewangelizacji i nowych Kościołów partykularnych. Ma ona za zadanie wspierać głoszenie Ewangelii oraz dążyć do pogłębiania życia wiary na terenach pierwszej ewangelizacji. Czyni to choćby przez erygowanie konkretnych struktur kościelnych bądź ich modyfikacje, tak jak czyni to Dykasteria ds. Biskupów. Współpracując z Konferencjami Episkopatów, Instytutami Życia Konsekwentnego, Stowarzyszeniami Życia Apostolskiego stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi oraz agencjami pomocowymi, pomaga młodym wspólnotom kościelnym, angażując się również w duszpasterstwo powołań,

formację duchowieństwa i katechetów. Ponadto omawiana przez nas sekcja koordynuje wymianę doświadczeń między nowymi Kościołami, a tymi, które istnieją już pewien czas oraz towarzyszy integracji młodych wspólnot eklezjalnych. Organizuje również kursy formacji początkowej i stałej dla misyjnych ordynariuszy. Co do współpracy misyjnej prezentowana przez nas sekcja ma za cel towarzyszenie młodym Kościołom partykularnym w dążeniu do niezależności ekonomicznej, pomoc w tworzeniu funduszy oraz promocję organów monitorujących wykorzystanie środków i jakość prowadzonych lub planowanych inwestycji. Ponadto zajmuje się ona sprawami dotyczącymi sprawozdań *ad limina Apostolorum* podlegających jej Kościołom partykularnym (*Constitutioe apostolica Predicate...*, 2022).

Wreszcie w artykule 67 prezentowanej konstytucji papież podkreśla znaczenie Papieskich Dzieł Misyjnych, jako tych, które w sposób szczególny promują wśród wszystkich ochrzczonych odpowiedzialność za misje. Zarządzanie nimi ojciec święty powierza Przewodniczącemu Papieskich Dzieł Misyjnych, który jednocześnie piastować ma urząd Asystenta Sekretarza Sekcji (*Constitutioe apostolica Predicate...*, 2022).

Przechodząc do podsumowania, pragnę podkreślić, iż normy prawne zawarte w konstytucji apostolskiej *Praedicate Evangelium*, papieża Franciszka w sposób gruntowny reorganizują struktury całej Kurii Rzymskiej. Postanowienia tego dokumentu dotyczą również Kongregacji Ewangelizacji Narodów zwanej wcześniej Kongregacją Rozkrzewiania Wiary. Podpisana przez ojca świętego dnia 19 marca bieżącego roku zmienia zarówno nazwę samej komórki Kurii, jak i jej strukturę, dzieląc ją na dwie sekcje. Pierwsza z nich koncentruje się na podstawowych zagadnieniach dotyczących ewangelizacji w świecie, natomiast działania drugiej skupione są na pierwszym głoszeniu Dobrej Nowiny i szeroko pojętej trosce o misyjną terytoria. W obrębie tej drugiej właśnie swoją działalność spełniają Papieskie Dzieła Misyjne, które zabiegają o nieustanny wzrost misyjnej świadomości Ludu Bożego, co wielokrotnie podkreśla sam papież. Postanowienia zawarte w konstytucji apostolskiej wchodzi w życie w Uroczystość Zesłania Ducha Świętego, czyli dnia 5 czerwca bieżącego roku.

Bibliografia

- Congregazione per l'evangelizzazione dei popoli*, 2022 [on-line], <https://www.vatican.va/content/romancuria/it/congregazioni/congregazione-per-levangelizzazione-dei-popoli/web-site.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Franciszek, 2022, *Konstytucja Apostolska Praedicate Evangelium* [on-line], <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost-constitutions/documents/20220319-constituzione-ap-praedicate-evangelium.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Jabłoński F., 2011, 390. rocznica powstania Kongregacji Ewangelizacji Narodów (1622-2012), *Studia Misjologiczne*, nr 4, s. 30-42.
- Jan Paweł II, 1988, *Pastor bonus, Acta Apostolicae Sedis*, t. 80, s. 881-883.
- Kasprzak S., 1999, *Rola Stolicy Apostolskiej w postannictwie misyjnym Kościoła*, *Roczniki Nauk Prawnych*, nr 9, s. 125-161.
- Paweł VI, 1967, *Regimini Ecclesiae Universae, Acta Apostolicae Sedis*, t. 59, s. 882-928.
- Responsabile dell'amministrazione Carlo Soldateschi*, 2022 [on-line], <https://www.ppoomm.va/it/chi-siamo/organigramma/responsabile-dell-amministrazione-carlo-soldateschi.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Segretario generale Dinh Anh Ngue Nguyen*, 2022 [on-line], <https://www.ppoomm.va/it/chi-siamo/organigramma/segretario-generale-dinh-anh-nhue-nguyen.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Segretario generale Guy Bognon*, 2022 [on-line], <https://www.ppoomm.va/it/chi-siamo/organigramma/segretario-generale-guy-bognon.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Segretario generale Roberta Tremarelli*, 2022 [on-line], <https://www.ppoomm.va/it/chi-siamo/organigramma/segretario-generale-roberta-tremarelli.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Segretario generale Tadeus Jan Nowak*, 2022 [on-line], <https://www.ppoomm.va/it/chi-siamo/organigramma/segretario-generale-tadeus-jan-nowak.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Struttura*, 2022 [on-line], <https://www.vatican.va/content/romancuria/it/congregazioni/congregazione-per-levangelizzazione-dei-popoli/struttura.html> [dostęp: 12.05.2022].
- Zarębczan W.M., 2004, *Polacy w Watykanie. Instytucje i urzędy oraz Polacy w nich pracujący. Historia i współczesność*, Bernardinum, Pelplin.
- Francesco, 2022, *Costituzione Apostolica "Praedicate Evangelium" sulla Curia Romana e il suo servizio alla Chiesa e al Mondo (19.03.2022)* [on-line], <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2022/03/19/0189/00404.html> [dostęp: 25.01.2023].